

God tannhelse gjør tannlegene overflødige?

Tannlegedekningen i Norge er bedre enn på mange år. Det er søkere til de aller fleste ledige stillinger i Den offentlige tannhelsetjenesten, også vikariater. Tannleger i privat sektor melder om større konkurranse i store deler av landet. Situasjonen henger sammen med økningen av tannleger som kommer fra utlandet. Til dels dreier dette seg om norske ungdommer som har studert odontologi i andre land i Europa. Men vi ser også økt arbeidsinnvandring, særlig fra Europa.

I Tidende har flere diskutert behovet for tannleger i fremtiden. Problemstillingen er kompleks, og det er vanskelig å spå hvordan fremtiden vil se ut. Statistisk sentralbyrå (SSB) gjør fremskrivninger etter ulike modeller, men de sier selv at de ikke har faglig kompetanse til å vurdere fremtidig utvikling i tannhelsen. Forutsetningene i SSBs referansealternativ, som gir et beregnet underskudd på 1 500 tannlegeårsverk i 2035, er en standard for alle grupper av helse- og sosialpersonell. SSB sier selv at disse forutsetningene ikke nødvendigvis er de mest relevante for tannlegene.

Professor i samfunnsodontologi Jostein Grytten med flere har i en artikkel i forrige nummer av Tidende (og i denne utgaven, red.anm.) kommentert SSBs tall. De viser at tilskuddet av tannleger som utdannes i Norge og utlandet vil erstatte antall tannleger som forlater profesjonen, hvis tallene holder seg på dagens nivå.

Det påpekes i artikkelen, og også av SSB selv, at det er etterspørselssiden som kompliserer modellen. Hvor mange mennesker blir vi? Hvordan vil alderssammensetningen i befolkningen slå ut, med andre ord: hvilke konsekvenser får den varslede eldrebølgen? Vil den økende innvandrerbefolkningen påvirke behovet for tannhelsetjenester?

Hvordan vil den økonomiske situasjon påvirke etterspørselen etter våre tjenester? Vil arbeidsoppgavene endre seg? Vil arbeidsfordelingen mellom ulike grupper i tannhelsetjenesten endre seg?

Den norske tannhelsemodellen har vært en suksess. De aller fleste i Norge har god tannhelse og spesielt i tannhelsen til barn og unge har det vært en markant forbedring. Rundt 90 prosent av den voksne befolkningen i Norge går regelmessig til tannlege. Eventuelle problemer oppdages og behandles derfor tidlig. Tilgangen på tannhelsetjenester er god i hele landet, og de aller fleste voksne er fornøyd med sin tannhelsesituasjon. Det gjelder også den eldre delen av befolkningen.

Det er derfor grunn til å tro at behovet for tannhelsetjenester i fremtiden vil være mindre enn det er i dag. Det usikre kortet er eldrebølgen og hva som skjer med de syke eldre som nå vil ha egne tenner hele livet. Det er også usikkert hva en høyere innvandring vil ha å si for behovet for tannhelsetjenester. Grytten og medarbeidere argumenterer i sin artikkel for at dette ikke vil ha stor innvirkning.

Bedre økonomi fører til høyere forbruk av tjenester. Men tannhelse er helse. Diagnose og behov skal styre mengde tannbehandling, og vi vet at norske tannleger fortsatt har lite fokus på rent estetisk behandling. Bedre økonomi vil derfor, sannsynligvis og heldigvis, ha lite innvirkning på etterspørselen etter tannhelsetjenester. Nye tall indikerer også at selv ved lav pasienttilgang utfører ikke norske tannleger mer behandling enn nødvendig på pasientene. Dette er meget gledelig og viser at norske tannleger har en høy etisk standard.

Hvis vi ser på antall innbyggere per årsverk i dag, kan vi som tidligere

beskrevet registrere at tannlegedekningen er relativt god. Tilbakemeldinger om økt konkurranse i privat sektor tyder dessuten på at det finnes noe ledig kapasitet i sektoren. Grytten og medarbeidere peker også på en reservekapasitet i offentlig sektor.

NTF mener at det er meget viktig å opprettholde en god odontologiutdanning i Norge, fordi vi selvfølgelig vil ha behov for dyktige, norskutdannede tannleger også i fremtiden! Vi er også opptatt av at tannlegedekningen i landet vårt skal være god. Men hverken samfunnet, tannlegene eller pasientene er tjent med en overproduksjon av tannleger.

Grytten med flere konkluderer med at de ikke finner faglig belegg for å øke nettotilgangen av tannleger. De peker på at det vil være hensiktsmessig å beholde utdanningskapasiteten på dagens nivå. Befolkningsveksten vil da kunne kompensere for den forventede reduksjonen i behandlingsbehovet.

Dette er sentrale momenter i diskusjonen, som vi tar med oss i det videre arbeidet. Det er viktig for NTF å ha oversikt over situasjonen på både studie- og arbeidsmarkedet. Det største usikkerhetsmomentet slik vi ser det, er tilstrømningen av tannleger fra utlandet, og den har vi ingen kontroll over. Endringer i samfunnet rundt oss er en annen faktor som kan gi utslag som er vanskelig å forutsi.

Men en ting er sikkert: Vi lever i en tid med store endringer. Og jeg lover at NTF skal gi klare og tydelige innspill til alle endringsprosessene som berører vår sektor. Så blir det spennende å se hvordan fremtiden faktisk blir.

Camilla Hanser Steinum